

Badania nad efektem placebo

Tłumaczyła Ola Jeglińska

Poniższy artykuł opisuje niektóre badania przeprowadzone nad efektem placebo opublikowane w źródłach naukowych. Tabela 1 ilustruje w jaki sposób kolor, cena, opakowanie i liczba tabletek mogą wpływać na efekt placebo. Tabela 2 porównuje wyniki dwóch badań nad efektem placebo przeprowadzonych z udziałem pacjentów, którzy otrzymali różne rodzaje leczenia placebo.

Rodzaj kontekstu psychospołecznego	Opis badań	Wyniki
Ilość tabletek	Zastosowano dane z wielu badań klinicznych z zastosowaniem leków stosowanych przy chorobie wrzodowej żołądka. Wyniki z grupy, której podawano dwie tabletki placebo dziennie zostały porównane z wynikami z grupy otrzymującej cztery tabletki dziennie. W przypadku wszystkich badań klinicznych chorobę wrzodową zdiagnozowano jednoznacznie za pomocą gastroskopii, czyli badania z użyciem kamery wprowadzonej do żołądka pacjenta (Moerman, 1983).	Wrzody zanikały u pacjentów przyjmujących cztery tabletki placebo dziennie w znacznie szybszym tempie niż u pacjentów przyjmujących dwie tabletki. Takie same wyniki uzyskano podczas późniejszych badań z użyciem innego zbioru danych (de Craen, 1999).
Kolor tabletki	Grupie 52 studentów podano przed godzinnym wykładem jedną do dwóch niebieskich lub różowych tabletek placebo. Studentom powiedziano, że tabletką, którą wzięli była depresantem albo stymulantem (Blackwell et al, 1972).	Następnie zmierzono poziom czujności studentów (na przykład ich puls, ciśnienie krwi i szerokość źrenicy). Czujność u osób, które zażyły niebieską tabletkę była mniejsza niż u tych, które zażyły różową tabletkę. Wynik ten najprawdopodobniej odzwierciedla

Materiały pomocnicze dla:

Brown A (2011) Czy to tylko efekt placebo? *Science in School* 21.
www.scienceinschool.org/2011/issue21/placebo/polish

		<p>kulturowe znaczenie tych kolorów: niebieski oznacza spokój, a czerwony gotowość do akcji. Co więcej, dwie tabletki miały większe oddziaływanie niż jedna.</p>
Opakowanie	<p>835 kobiet cierpiących na ból głowy zażyło aspirynę lub tabletkę placebo. Tabletki zostały podane w opakowaniu bez napisów lub z logo znanej firmy farmakologicznej (Bratihwaite and Cooper, 1981).</p>	<p>Fakt, że aspiryna była bardziej skuteczna w leczeniu bólu głowy niż tabletkę placebo nie jest zaskakujący. Jednakże zarówno aspiryna, jak i tabletkę placebo były bardziej skuteczne gdy zostały podane w opakowaniu z nadrukowanym logo. Zjawisko to ilustruje znaczenie przyjętych z góry założeń na temat przyjmowanych leków.</p>
Cena	<p>Grupie 82 osób podano tabletkę placebo, o której powiedziano, że zawiera nowy środek przeciwbólowy. Połowa osób myślała, że jedna tabletkę kosztuje 2.50 dolarów amerykańskich, pozostali zaś myśleli, że cena wynosi 10 centów. Następnie poproszono uczestników o ocenę poziomu bólu przed i po serii elektrowstrząsów aplikowanych do nadgarstka pacjenta (Waber, 2008).</p>	<p>Odczuwany ból był mniejszy u osób, które zażyły droższą tabletkę. Wynik ten wskazuje na powiązanie między ceną tabletki a efektem placebo. Zjawisko to jest odzwierciedleniem przekonania, że wyższa cena produktu wskazuje na jego lepszą jakość.</p>

Tabela 1: Kolor, cena, opakowanie i ilość tabletek mogą wpływać na efekt placebo

Materiały pomocnicze dla:

Brown A (2011) Czy to tylko efekt placebo? *Science in School* 21.
www.scienceinschool.org/2011/issue21/placebo/polish

Porównanie badań	Opis badania	Wyniki
Tabletki i zastrzyk	Zastosowano dane z 22 badań klinicznych z użyciem placebo w celu porównania efektu zastrzyków z soli fizjologicznej i tabletek placebo w leczeniu migreny (Kleijnen, 2000).	Zastrzyki placebo były bardziej skuteczne niż tabletki. Możliwą przyczyną jest fakt, że zastrzyk postrzegany jest jako bardziej efektowny sposób leczenia, przez co pacjenci spodziewali się lepszego efektu terapeutycznego.
Tabletki i akupunktura	270 osób cierpiących na ból ramienia zażyło tabletkę, o której powiedziano im, że jest analgetykiem lub zostały leczone za pomocą „udawanej” akupunktury – igła chowała się w obudowie zamiast przkłuć skórę (Kaptchuk, 2006).	„Udawana” akupunktura była bardziej skuteczną metodą leczenia bólu. Zjawisko to wyjaśnić może porównywalnie duży stopień interakcji pacjenta z lekarzem oraz większa teatralność zabiegu.

Tabela 2: Rodzaj leczenia może wpływać na efekt placebo

Referencje

Blackwell B, Bloomfield SS, Buncher CR (1972) Demonstration to medical students of placebo responses and non-drug factors. *Lancet* **1**: 1279-82. doi: 10.1016/S0140-6736(72)90996-8

Branthwaite A and Cooper P (1981) Analgesic effects of branding in treatment of headaches. *British Medical Journal (Clinical Research Education)* **282**: 1576-8. doi: 10.1136/bmj.282.6276.1576

de Craen AJ (1999) Placebo effect in the treatment of duodenal ulcer. *British Journal of Pharmacology* **48**: 853-860. doi: 10.1046/j.1365-2125.1999.00094.x

Moerman DE (1983) General medical effectiveness and human biology: placebo effects in the treatment of ulcer disease. *Med Anth Quarterly* **14**: 3-16. doi: 10.1525/maq.1983.14.4.02a00020

Kaptchuk T (2006) Sham device versus inert pill: randomised controlled trial of two placebo treatments. *British Medical Journal* **332**: 391-394. doi: 10.1136/bmj.38726.603310.55

Materiały pomocnicze dla:

Brown A (2011) Czy to tylko efekt placebo? *Science in School* **21**.
www.scienceinschool.org/2011/issue21/placebo/polish

Kleijnen J (2000) Placebo effect in the acute treatment of migraine: subcutaneous placebos are better than oral placebos. *Journal of Neurology* **247**: 183-188. doi: 10.1007/s004150050560

Waber RL et al (2008) Commercial features of placebo and therapeutic efficacy. *Journal of the American Medical Association* **299**: 1016-1017. doi: 10.1001/jama.299.9.1016

Materiały pomocnicze dla:

Brown A (2011) Czy to tylko efekt placebo? *Science in School* **21**.
www.scienceinschool.org/2011/issue21/placebo/polish